

KULTURNÍ ŽIVOT NEVIDOMÝCH

Miroslava Jarešová

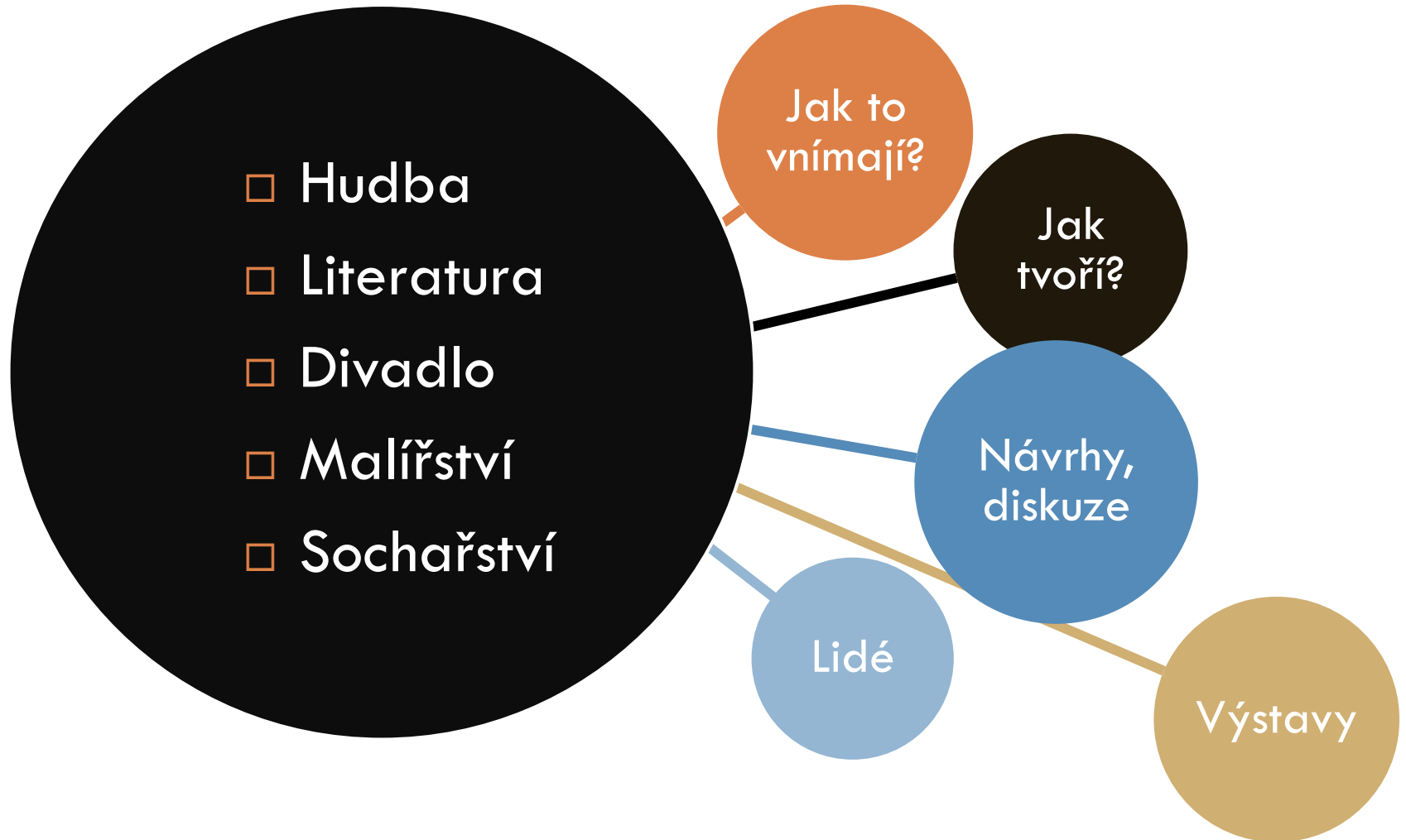
26.9.2013

Úvod

„Vidím to, co jiní nevidí.“

Struktura prezentace

Hudba – jak to vnímají

- Hudební dílo – pouze zvuky a tóny nesou emoce a abstraktní krásu
  - Vnímání hudby bez omezení
  - Nevidomý posluchač má v průměru vyšší citlivost vůči tónům
  - Velký důraz na hudební vzdělávání nevidomých dětí
    - Všeobecné vzdělání v kombinaci s hudebním rozšiřuje umělecký cit

Hudba – diskuze

- Tvorba jiného konceptu pro záznam hudby, který by umožnil jednodušší čtení not
- Počítačová podpora skládání hudby
- Speciální nástroje pro nevidomé
  - ▣ Např. pražce na kytáře – různé úpravy povrchů

Hudba – lidé

- Konzervatoř Jana Deyla v Praze
- Andrea Bocelli, italský tenorista
  - <http://www.youtube.com/watch?v=tcrfvP11Hbo>

Literatura – jak to vnímají

- **Není důležitý způsob podání, ale obsah**
  - ▣ Samostatná četba, předčítání
  - ▣ Namluvené knihy
- **Představy z literárních děl mohou být neúplné**
  - ▣ Nemožnost zrakových vjemů
  - ▣ Zprostředkované představy nebudou nikdy přesné
  - ▣ Odklon od spisovatelova záměru, avšak ne nějak zásadně; dílo je částečně přetvářeno interpretací nevidomého

Literatura – jak tvoří

- Běžný psací stroj
  - ▣ Není možnost kontroly textu
- Speciální slepecký stroj
  - ▣ Braillovo písmo, možnost kontroly textu
- Počítače se speciálním SW
  - ▣ Běžná klávesnice, možnost kontroly, tisku, ...
- Zvukový záznam

Literatura – diskuze, záznam textu

- Omezenost na sekvenční čtení, nemožnost vnímání textu jako celku
  - ▣ Nové písmo?
    - Obdoba s čínskými znaky, kdy znak představuje slovo
- Program analyzující texty – pomůcka pro spisovatele
  - ▣ Klíčová slova odstavců – shrnutí
    - Možnost předvolby podle preferencí uživatele

Literatura – lidé

- Homér, řecký básník
- Andrzej Bartyński, PL
- Helena Keller, USA

„Víte, co je horší než být slepý?
Mít v pořádku zrak a nevidět.“

H. Keller

HŮl

Vyšel z domu v němž nechal
svou víru naději a lásku
Popadl nenávist
jako hůl do ruky
Vyкроčil
na konci cesty poznal
že je na tom samém místě
zabočil
Dveře zamčené
uhodil holí
uhodil holí do prázdna
dům není

Divadlo – jak to vnímají

- Formy divadla prosté zrakových vjemů
  - ▣ Plnohodnotný zážitek
  - ▣ Rozhlasové hry
- Hrané divadlo
  - ▣ Představy vytvářené přímo ze zvuků a ruchů
  - ▣ Představy zprostředkované, dedukované
  - ▣ Počítá s dalšími druhy umění (výtvarná složka, mimika...)
    - Složitější interpretace než např. u literárního díla
    - Opakované návštěvy divadla představy upřesňují

Divadlo – hry pro nevidomé

- Divadlo Rokoko v Praze, inscenace Molly Sweeney (06/2013)
  - ▣ Monologický charakter hry vhodný i pro nevidomé
- Studio Damúza, Cesta kolem světa za absolutní tmy (03/2012)
  - ▣ Adaptace slavného Vernova románu, využití rekvizit které stimulují smysly kromě zraku (vítr, voda, pachy...)

Divadlo – jak tvoří

- Zkoumání pohybu, rytmu, práce s hlasem
- Osobitý projev
- Skupinové hry
  - ▣ Náročnější spolupráce herců
- Otevřené dílny tance a pohybového divadla pro nevidomé
- Divadelní sdružení

Divadlo – diskuze, návrhy

- Přiblížení zrakových vjemů
  - ▣ Divadelní záznam podrobený analýze obrazu, převedení obrazové složky do textu,...
- Sdružení Mluvící kniha
  - ▣ Záznam ze živého divadelního představení je doplněn o komentář, který posluchači přiblíží například popis scény či pohyb herců.

Malířství – jak to vnímají

- Velmi obtížné vnímat, některé techniky je možné vnímat hmatem
  - ▣ Hmatové vjemy nejsou tak přesné, jak zrak
- Výstavy pro nevidomé

Malířství – jak tvoří

- Čečova metoda (ak. malíř Dino Čečo)
  - ▣ Hmatové působení na bílé plátno, pod ním je vrstva černé magnetické barvy, ta se objeví až v okamžiku doteku
  - Jednoduchý převod do reliéfní podoby

Malířství – jak tvoří II

- „Čtení“ reliéfního obrazu – předlohy a převedení štětcem na plátno

Malířství – diskuze

- Využití haptických pomůcek při interpretaci digitálního obrazu
  - Zpětná vazba
    - Možnost větší volnosti tahu
  - Čtení i tvorba obrazu

Malířství – lidé

□ Iva Zuchová

Malířství – lidé II

- Eşref Armağan, Turecko

Sochařství – jak to vnímají

- Prostorová informace
  - ▣ Vnímání hmatem

Sochařství – jak tvoří

- Hmatová paměť
  - Hračky, modely staveb, aut, atd.
- Fantazie

Sochařství – jak tvoří II

- Axmanova technika hmatového modelování pro zdravotně postižené (brněnský výtvarník)
  - ▣ Barevné hlíny, modelování bez použití vody a nástrojů
  - ▣ Proporce jsou převedeny do základní hmatové matematiky a celek je budován postupně z obsahově nosných prvků. Hmatová matematika vychází z proporcí prstů lidské ruky. ATM je založena na řemeslných postupech, nevyžaduje speciální výtvarné nadání, pouze motorickou zručnost, takže je přístupná širšímu okruhu handicapovaných
  - ▣ Vhodná především pro nevidomé od narození, bez vizuální paměti
    - Získání představy o proporcích okolního světa

Sochařství – diskuze, návrhy

□ HCI FI MUNI

▣ VEKVA – záznam a vizualizace pohybu

- Tisk záznamu na 3D tiskárně

Sochařství – lidé

□ Božena Přikrylová

Sochařství – lidé II

- Felice Tagliaferri, Itálie

Odhalení Krista

Výstavy děl nevidomých

- Expozice NASLEPO, sochařství
- Hmatové sochařství nevidomých na stálé výstavě v Oblastní galerii Vysočiny v Jihlavě

Výstavy pro nevidomé

- Hmatové stezky na běžných výstavách
  - ▣ Přibližují umění a společenský život většinové (vidící) společnosti
- Hapestetické výstavy
  - ▣ Prvoplánově určeny pro nevidomé
  - ▣ Estetická hodnota hmatového vnímání
    - Estetika objektu
    - Vnitřní svět nevidomého

Hmatová stezka

- Objekty
  - Výběr souboru objektů dobře vnímatelných hmatem
  - Reprezentace ideje výstavy
  - Vhodné umístění pro „manuální prohlídku“
    - Vodící linie hmatovými lištami
  - Popis Braillovým písmem
- Vodící lana mezi objekty
- Kvalifikovaný personál

Výstavy pro nevidomé II

- Moravská galerie v Brně
  - ▣ Vlastník Kolekce uměleckých děl pro nevidomé a slabozraké návštěvníky

DĚKUJI ZA POZORNOST.